

Трудовий договір чи договір цивільно-правового характеру?

Відповідно до Конституції України кожен має право на працю, що передбачає можливість заробляти собі на життя роботою, яку він вільно обирає або на яку він вільно погоджується. Право на працю в Україні реалізується переважно шляхом укладання трудового договору між працівником та роботодавцем.

Водночас, чимало цивільно-правових договорів теж засновані на трудовій діяльності, тому необхідно трудовий договір відрізнити від цивільно-правової угоди. Дане використання праці регулюється Цивільним кодексом, на відміну від трудового договору, де відносини між роботодавцем і робітником регулюються Кодексом законів про працю.

Питання визначення різниці між трудовим договором та договором цивільно-правового характеру (ЦПХ) має дуже практичне значення. Багато роботодавців зловживають укладенням договорів ЦПХ із працівниками, приховуючи таким чином фактичні трудові відносини.

Окремо слід наголосити, що контракт - це форма трудового договору, а не договору ЦПХ, тому щодо осіб, що уклали контракт, застосовуються ті ж умови, що й для осіб, що уклали трудовий договір з певними особливостями, передбаченими у контракті.

Критерій відмінності	Трудовий договір	Договір ЦПХ
Законодавство, що регулює правовідносини	КЗпП	Цивільний кодекс
Предмет регулювання	Процес виконання робіт	Результат робіт
Форма договору	Усна або письмова	Тільки письмова
Наказ або розпорядження про прийняття на роботу	Видається	Ні
Надання роботодавцю(замовнику)	Так	Ні

Зарахування до числа працівників	Так	Ні
Підлягання внутрішньому трудовому розпорядку	Так	Ні
Робота виконується особисто	Так	Можна залучити ін. осіб
Робота виконується за певною професією, посадою, спеціальністю та кваліфікацією.	Так	Ні
Обов'язок виконати міру праці (робочий час, норма виробітку)	Так	Ні
Поширення на особу соціально-трудогих гарантій передбачених колективним договором	Так	Ні
Отримання виплат з фонду соцстрахування у разі тимчасової втрати працездатності, вагітності та пологів, догляду за дитиною, тощо	Так	Ні
Право на відпустку	Так	Ні
Гарантії від незаконного звільнення, в т.ч. вагітних жінок, жінок, що мають малолітніх дітей та одиноких матерів	Так	Ні
Зарахування страхового стажу, що дає право на пенсію	Так	Так
Оплата праці	Регулярно	Відповідно до умов договору
Охорона праці	Так	Ні
Підписання актів виконаних робіт (наданих послуг), тощо	Ні	Так
Відповідальність працівника/виконавця	Дисциплінарна, матеріальна, в т.ч. повна матеріальна відповідальність	Цивільно-правова (штраф та пеня), відшкодування збитків у повному обсязі

Засоби впливу на роботодавця/замовника за не виплату (затримку у виплаті) винагороди	Можна поскаржитися до Держпраці, подати заяву про злочин	Подання позову про стягнення заборгованості
Запис у трудову книжку про виконану роботу	Здійснюється	Ні

Договір ЦПХ може укладатися з різних видів: договір про надання послуг, підряд, доручення, авторський договір та інші.

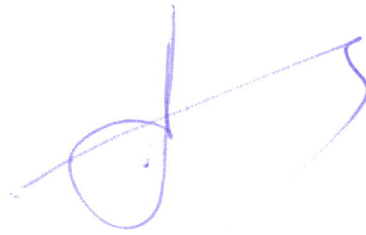
Варто зазначити, що назва договору «трудовий договір» ще не означає, що він дійсно є трудовим. На практиці трапляються випадки, коли так звані договори ЦПХ визнаються судом трудовими. Зазвичай це буває:

- при недотриманні письмової форми договору ЦПХ;
- зміст договору відповідає змісту трудового договору незалежно від його назви;
- порядок допуску особи до виконання робіт (надання послуг) фактично відповідає порядку допуску працівника до роботи (проведений інструктаж з охорони праці, ознайомлено з правилами трудового розпорядку, колективним договором);
- характер виконуваної роботи за договором ЦПХ відповідає трудовим функціям за посадою, що зазначена в штатному розписі;
- продовження виконання робіт (надання послуг) після закінчення строку дії договору ЦПХ.

Сподіваємося, що викладена інформація дасть можливість визначити роботодавцю і працівнику прийнятний варіант фіксування трудових правовідносин.

Наостанок слід зазначити, що законодавство в однаковій мірі допускає та заохочує укладати як трудові договори, так і договори ЦПХ. Однак не слід приховувати справжні правовідносини, прикриваючись удаваним договором.

Директор

В.Краснопір